

Makale türü / Article type: Araştırma / Research

Şavşat-Tepeköy Traditional Life Museum And Works Exhibited in The Museum

Şavşat-Tepeköy Geleneksel Yaşam Kültürü Müzesi ve Müzede Sergilenen Eserler

Dr. Öğr. Üyesi Ebru Subaşı

Ardahan Üniversitesi, İBEF, ebrusubasi@ardahan.edu.tr

ORCID: 0000-0002-2254-0871

Abstract

Preserving the tangible and intangible heritage of societies that share the same landscapes, unite around common interests and values of their ingenious history, to pass it on to future generations has led to the origin of the museum concept. By providing information and raising awareness of the individual, these institutions will develop a more constructive and protective understanding, as well as support of social memory. In addition to the national museums, rural museums are also widely spread that store and exhibit the cultural values of Anatolia. These places are aimed at protecting and promoting as the same time passing on rapidly disappearing cultural values to future generation as a result of which migration from the village to the city has accelerated and along with the development of the technologies, there have changed methods of production and traditional lives in the villages. Based on similar concerns, with the support of the Artvin Life Education and Culture Association (Ayek-Der), Department for Associations of the Interior Ministry, Şavşat (Shavshat) District Governorate, Headman office of Tepeköy, Tepeköy Associations located outside of Artvin and Tepeköy residents there was found the 'Traditional Museum the living culture of Tepeköy' in 2015. Among the works donated by the villagers, most of the items exhibited in the museum were made by local craftsmen who used traditional methods in their works. There products made of wood, metal, wicker and clay including pile and flat woven carpets, socks and samples of traditional clothing are exhibited in the museum. The subject of this article is to get acquainted with the artifacts of the museum, many of which have lost their usage today, but once have been necessary at any stage of everyday life.

Extended Abstract

Introduction: Anatolia has hosted different civilizations over the centuries due to its geography, thus it has a rich cultural accumulation and diversity. The cultural accumulation, which is the source of the creation of unique handicrafts from the village to the city, has enabled the production of works with high artistic and aesthetic value as well as their functionality. This situation can be easily noticed when we look at the handicrafts of Artvin and its surroundings, located in the Eastern Black Sea Region. Today, however, the gradual alienation from the traditional lifestyle has led to the neglect of handicrafts, which we consider among material cultural assets.

As the level of education and awareness of societies increased, artifacts arising from the forms of production once identified by the traditional culture of life began to be protected in rural museums created within the geographical boundaries to which they belong, instead of being left to perish.

One of the best examples of this, the Şavşat-Tepeköy Museum of Traditional Household Culture, in addition to being a building that stores and exhibits objects related to the disappearing culture of rural life, has taken on the important task of ensuring the continuity of culture due to its geographical location, village residents and communication with museum visitors from different places. As the goals of creating and operating these and similar rural museums are clarified, awareness of the importance and necessity of preserving and transmitting material cultural values to new generations will increase.

Method: The Şavşat-Tepeköy Museum of Traditional Life and Culture, which we visited many times between 2018 and 2021, is located in the small and charming village after which it is named. In the museum, created by the efforts of the nobility and the villagers, all the exhibits were created at the expense of the villagers. These artifacts, which serve the daily needs of traditional life and many of which are not used today, were the origin of such a museum.

During the first visit to the village museum, the fact that about 500 works registered in the inventory were exhibited showed how important the work was. During a visit to the museum, accompanied by Mustafa Yuksel, one of the founders of the museum, the village imam Cemil Altun, the village headman Murat Altun and the old gentlemen of the village, photographs of artifacts were taken one by one, and information was collected on areas and purposes of use, building materials and methods of their manufacturing. As part of the article, which allows you to promote a limited number of works, these works were tried to be presented.

Conclusions: The museum, created to pass on to future generations the material cultural products of the traditional life of the region, fulfills the task entrusted to it both by its purpose of creation and by the number and variety of works contained in it. Wood, metal, weaving, knitting, terracotta, etc. are exhibited in the museum. The works provide information about the traditional village life of the region, which is forgotten day by day, and about production methods.

From this point of view, the Tepeköy Museum of Traditional Living Culture is a good example of new projects, both in terms of the purpose of its creation, as well as its duties and activities.

Recommendations: Within the scope of the project, after the necessary financial support and official permissions were obtained from the Department of Associations of the Ministry of Interior, the building, which was used as a school in previous years, but closed due to the lack of students in the previous years, was organized as a “Traditional Living Culture Museum” with the cooperation of the Tepeköy Mukhtarlığı (Tepeköy Local Authority) and Şavşat District Governorship has been refurbished. Since the reinforced concrete, the single-floor structure is not protected against the Black Sea climate, it constantly takes in water from its foundation and walls. Unfortunately, a permanent solution has not been found, although the problem of mold that cannot be prevented, has been struggled.

While the Artvin Life Education and Culture Association and Tepeköy Mukhtar's office are trying to protect and support the museum within limited financial means, it is not enough. If the museum is affiliated with the Directorate General of Cultural Heritage and Museums, staff and facilities must be provided. This option, on the other hand, is not considered reasonable by the association, since its status as a private museum does not provide a solution to such problems as personnel and allowances.

Expenses such as museum renovations, water and electricity can only be covered by donations. Both the difficulty in providing the necessary allowance for expenses and the lack of staff seem to be the biggest problem for rural museums in terms of sustainability. Despite these difficulties, Tepeköy residents, association officials and all members are trying to carry out joint research and projects to save the museum.

For this reason, ways should be found for the museum to support itself. To do this, you can arrange a very large and flat front garden of the museum so that visitors can sit and relax. Local treats are prepared for guests, from the sale of which you can earn income. Again, small examples of handicrafts displayed in the museum can be turned into souvenirs and put up for sale. In addition, with the permission of the villagers, some houses with cultural value and features may be opened to visitors, allowing outsiders to experience the local culture and lifestyle. Advocacy for the region and the museum, through increased use of written and visual media, will also promote the sustainability of the museum.

Keywords: Şavşat-Tepeköy, Culture, Tradition, Village Museum, Handcraft

Özet

Aynı coğrafyayı paylaşan, ortak kaygı ve değerler etrafında birleşen toplumların kendi tarihleri içinde sahip oldukları soyut ve somut değerlerini koruyarak gelecek nesillere aktarma çabası müze kavramının ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Bu kurumlar, ferdin bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesini sağlayarak daha yapıcı ve korumacı bir anlayışın gelişmesinin yanı sıra toplumsal hafızayı da canlı tutacaktır. Bugün, Anadolu coğrafyasında ait kültür varlıklarının korunduğu ve sergilendiği ulusal müzelerin dışında, köy müzeleri de yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu mekânlar, köyden kente göçün hızlanması, gelişen teknoloji ile birlikte köylerdeki gelenekli yaşam ile üretim şekillerinin değişmesi neticesinde hızla yok olan kültür ürünlerinin korunmasını, tanıtılmasını ve gelecek nesillere aktarılmasını amaçlamaktadır. Benzer kaygılardan yola çıkılarak, Artvin Yaşam Eğitim ve Kültür Derneği (Ayek-Der), İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı, Şavşat Kaymakamlığı, Tepeköy Muhtarlığı, Artvin dışında bulunan Tepeköy Dernekleri ve Tepeköy halkının desteği ile yürütülen çalışmalar neticesinde 2015 yılında

“Tepeköy Geleneksel Yaşam Kültürü Müzesi”nin açılışı yapılmıştır. Müzede, köy halkı tarafından bağışlanan eserler arasında, çoğunluğu yerel ustalar tarafından gelenekli usuller ile üretilmiş, hammaddesi ahşap, maden, hasır ve pişmiş toprak eşyanın yanı sıra, düz dokuma yaygı, çorap ile gelenekli giyim-kuşam örnekleri sergilenmektedir. Günümüzde birçoğunun kullanım alanını yitirdiği ancak bir zamanlar günlük yaşantının her aşamasında ihtiyaç duyulan bu eserler ve müzenin tanıtımı makalenin konusunu oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Şavşat-Tepeköy, Kültür, Gelenek, Köy Müzesi, El Sanatı

GİRİŞ

Anadolu’da, yüzyıllar içinde gelenekli yaşam kültürünün ortaya çıkardığı üretim biçimlerinden doğan eserler, işlevselliklerinin yanı sıra ustasının maharetli ellerinde estetik değeri yüksek birer sanat eserine dönüşmüştür.

Gelişen teknolojinin de etkisiyle, gelenekli yaşam tarzından uzaklaşılması, maddi kültür varlıkları arasında değerlendirdiğimiz el sanatlarının ihmal edilmesine sebep olmuş, günlük yaşam içinde kullanım alanını yitiren bu eserler ne yazık ki ya bir tarafta unutulmuş ya da elden çıkarılmıştır.

Ancak, toplumların eğitim ve bilinç düzeyi arttıkça, bir zamanlar gelenekli yaşamın kullanımını zorunlu kıldığı bu eserler, yok olmaya terk edilmek yerine, “Şavşat-Tepeköy Geleneksel Yaşam Kültürü Müzesi” örneğinde olduğu gibi ait oldukları coğrafi sınırlar içinde kurulan köy müzelerinde koruma altına alınmaya başlanmıştır. Bu çabalar ferdin bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi yoluyla, yapıcı ve korumacı bir anlayışın geliştirilmesinin yanı sıra toplumsal hafızanın da canlı tutulmasına katkı sağlayacaktır.

2018 ila 2021 yılları arasında, birçok kez ziyaret ettiğimiz Şavşat-Tepeköy Geleneksel Yaşam Kültürü Müzesi, ismini aldığı köyde bulunmaktadır. Köyün ileri gelenlerinin ve halkının çabalarıyla kurulan müze envanterinde yaklaşık 500 eser bulunmaktadır ve her geçen gün bu sayı artmaktadır. Halkın bağışlarıyla toparlanan eserler kullanım amaçlarına göre sınıflandırılarak müzedeki salonlarda sergilenmektedir.

Müzenin kurucu üyelerinden Mustafa Yüksel ile köyün ileri gelenlerinin refakatinde gezilen müzede, eserlerin kullanım alanları ile kullanım amaçları, yapım malzemeleri ve nasıl yapıldıkları gibi konularda bilgi toplanmıştır. Genel ve detay fotoğraf çekimleri yapılan eserlerden gerekli görülenlerin ölçüleri alınmıştır. Müze envanterini oluşturan etnoğrafik eserlerin tamamının bu çalışmada anlatılması mümkün olmadığından, yöre kültürünü tanımlamakta faydalı olacağı düşünülen eserler makaleye dahil edilerek tanıtılmaya gayret edilmiştir.

Bulunduğu yörenin gelenekli yaşamına ait maddi kültür ürünlerini gelecek nesillere aktarma görevini yerine getirmeye çalışan bu müzenin kuruluş amacı doğrultusunda sahip olduğu eser sayısı ve çeşitliliği ile üstlenmiş olduğu görevi yerine getirdiği rahatlıkla söylenebilir. Yaptığımız araştırmalar neticesinde “Şavşat-Tepeköy Geleneksel Yaşam Kültürü Müzesi” ve sahip olduğu eserlerin anlatılması, yöre kültürünün tanıtılmasının yanı sıra başka yörelerde yeni köy müzelerinin kurulması aşamasında da fikir verebilir.

1. ARTVİN VE ŞAVŞAT’A GENEL BAKIŞ

Doğu Karadeniz Bölgesi’nde bulunan Artvin’in doğusunda Ardahan, batısında Rize, güneyinde Erzurum, kuzeyinde Gürcistan ve kuzeybatısında Karadeniz yer almaktadır (Yıldırım, 2007: 19). 7436 km² yüzölçümüne sahip ilin, Ardanuç, Arhavi, Borçka, Göktaş (Murgul), Hopa, Şavşat, Yusufeli olmak üzere yedi ilçesi, yirmi bir bucağı ve 303 köyü bulunmaktadır (Turan, 2012: 2).

Çoruh nehri ile irili ufaklı birçok derenin Karadeniz’e karıştığı coğrafyada yer alan Artvin’e, Çoruh Irmağı kolları boyunca takip eden dar ve uçurumlu yollardan geçilerek varılır. Aynı zamanda bu yollar, Ardahan-Sahara-Şavşat; Ardahan-Yalnızçam (Bilbilan)-Ardanuç; Göle-Karınca-Kosor-Oltu; Kars-Bardız-Oltu; Pasinler-Narman-Oltu; Erzurum-Tortum ve Bayburt-İspir’i birbirine bağlamaktadır.

Çok engebeli olan Artvin, kuzeyde ve güneyde dağlarla çevrilidir. Kuzeydeki Doğu Karadeniz sıradağları üzerinde 3000 metreyi aşan tepeler vardır. Bunlar arasında 3932 m. yüksekliği ile Kaçkar dağı önemlidir. Doğu uçta Çoruh nehrinin derin vadileriyle başlayan dağlar, Türkiye sınırları ötesinde Acaristan dağlarıyla devam etmektedir (Turan, 2012: 3).

Artvin'in nispeten düzlük kıyı kesiminde çay, fındık, tütün, mısır, iç kesimlerinde ise buğday ve arpa üretilir. İç kesimlerdeki geniş otlaklarda sığır ve koyun besiciliği yapılır. Doğu Karadeniz'in zengin maden yataklarına sahip olmasının yanında, özellikle Artvin'in Murgul ilçesinden çıkarılan bakır, Türkiye bakır üretiminin yarısını teşkil eder.

Artvin ve çevresinin tarihi çağlarını aydınlatacak arkeolojik kazılar yapılmadığı gibi yüzey araştırmaları da oldukça yenidir. Yörenin yakınındaki Kafkasya ve Kars çevresinde saptanan M.Ö. 8000 ila 5500'lü yıllara (Neolitik dönem) tarihlendirilen yerleşim yerlerinin tespit edilmiş olması, Artvin ve çevresinde de bu dönemde yerleşmelerin olduğunu gösterebilir (Aytekin, 1999: 9). 1930 yılında Şavşat'ın Meşeli köyünde, 1995 yılında ise Yusufeli'nin Demirköy köyünde, köylüler tarafından tesadüfen bulunan bakır baltaların M.Ö. 4000-3000 yıllarına ait olabileceği kabul edilmiştir. Söz konusu baltalar, M.Ö. 3000'li yıllara tarihlenerek Anadolu'nun bilinen ilk uygarlığı olan Hattilerin ve daha sonra aynı toprakları paylaşan Hurrilerin, Artvin ve çevresine de yerleşmiş olabilecekleri, buradaki zengin maden yataklarını işletmiş olabilecekleri düşünülmektedir (Yardımcı, 2015: 10).

M.Ö. XV ila VIX. Yüzyıllardan, M.Ö. VIII. yüzyılın ilk yarısına kadar Volga Nehri'nden Karadeniz'in kuzeyine doğru yayılan bölgede, çeşitli göçebe boylardan oluşan Kimmerler yaşamıştır. M.Ö. VIII. yüzyılın ortalarında Orta Asya'dan bölgeye gelen İskitler, Kimmerler'i yerinden ederek güneye doğru hareketlenip Transkafkasya üzerinden Doğu Anadolu'ya yönelmelerine sebep olmuştur. M.Ö. VIII. yüzyılın sonlarında ise bölgeye hâkim olan Urartu devletinin sınırlarına dayanmışlardır (Sevin, 2003: 204). M.Ö. IX. yüzyıldan itibaren Urartu Devleti'nin hakimiyetine girdiği düşünülen bölgede Klasik Çağ'da Kolkhis adıyla bilinen yöreye; Ksenophon, Kolkhlar (M.Ö. IV. yüzyıl), Makaronlar ve Taokhlar gibi farklı kavimler yerleşmiştir. M.Ö. I. yüzyılda Pontus Krallığı'na katılan Artvin'in çevresinde V. yüzyıldan itibaren Bizans'ın egemenliği başlamıştır. Halife Hz. Osman döneminde, 646'da İslam topraklarına katılan Artvin'in çevresi, Bizans ve İslam orduları arasında birkaç defa el değiştirmiştir (Güzel & Kara, 2019: 38-40).

Artvin, İslam Devleti'nin eline geçtikten sonra farklı dönemlerde Romalılar, Persler, Emevi ve Abbasilerin hakimiyetine girmiştir. 1071 Malazgirt savaşından sonra Artvin ve çevresi Selçuklu Türklerinin eline geçmiştir. Selçuklulardan sonra yöreye Moğollar, İlhanlılar, Celayirliler, Karakoyunlular, Timurlular, Akkoyunlular ve Safeviler hâkim olmuştur (Turan, 2012: 9).

Dönem dönem farklı boy ve medeniyetlerin hakimiyetine girmiş olsa da bölgenin kültürü ve sanatı üzerinde en etkili olanı Ahıska Türkleridir. Günümüzde Gürcistan toprakları içerisinde kalan Ahıska, Kafkasya Bölgesi'nin güneybatısında yer almaktadır. 1578'de Osmanlı ordusu ile Safevi kuvvetleri arasında gerçekleşen Çıldır savaşı sonucunda Ahıska bölgesi Osmanlı idaresine geçmiştir. Daha sonra 1828-1829 Osmanlı Rus Savaşı sonucunda (Demirtaş, 2012: 4) imzalanan Edirne antlaşması ile Çıldır eyaletinin bir kısmı kaybedilmiştir. Kalan yerleri içine alan bölgede ise Çıldır sancağı kurulmuştur. Artvin ve çevresini de içine alan Livane Sancağı Erzurum eyaletine bağlanmış, bu tarihten 1878 yılına kadar 300 yıl Osmanlı devletine bağlı kalmıştır. Artvin ve çevresinin kaderi yöre halkının 93 Harbi dediği 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonunda değişmiştir. Osmanlı Devleti yenilince 3 Mart 1878 tarihli Ayastefanos ve 13 Temmuz 1878 tarihli Berlin Antlaşması ile Elviye-i Selase "Üç Liva" (sancak) denilen Kars-Ardahan-Batum ile birlikte Artvin de savaş ödeneği olarak Rusya'ya terk edilmiştir. Ruslar Artvin ve çevresini savaşız işgal etmişler bu işgalden sonra zor günler yaşayan halk, Anadolu'da çeşitli yerleşim birimlerine göç etmiştir. Bu göç akımına Büyük Vayna (kaçakaçlık) denmektedir (Ural, 1998: 2-4).

1917 yılında Rusya, Bolşevik ihtilali sonucunda düzenlenen Brest-Litovsk antlaşması ile Artvin'den çekilmiştir. Daha sonra Mondros Mütarekesinin 11. maddesindeki hükme göre yöreyi İngilizler işgal etmiştir. 1920 yılında İngilizlerin terk ettiği yöreyi Gürcüler işgal etmiştir. 27 Şubat 1921 tarihinde Gürcülerin yöreden çekilmesiyle, Artvin 43 yıl aradan sonra vatan topraklarına katılmıştır (Ural, 1998: 2-4).

Artvin'in kuzeydoğusunda bulunan Şavşat, M.Ö. 900 ila 600 yılları arasında Urartu ve Kimmerler, daha sonra sırasıyla Saka Türkleri, Romalılar ve Sasaniler'in egemenliği altına girmiştir. Yavuz Sultan Selim'in Rize'yi Osmanlı topraklarına katmasının ardından Artvin, Ardanoç ve Borçka ile birlikte Osmanlı topraklarına katılmıştır. Yavuz Sultan Selim'in Trabzon'dan ayrılması üzerine Şavşat, Ardanoç, Oltu, Tortum ve Artvin tekrar Osmanlı Devletinden ayrılmıştır. 1829 yılında Ardanoç Sancağına bağlanan, 1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı sonrasında da 13 Mart 1878 yılında imzalanan Berlin Antlaşması ile Batum, Kars ve Ardahan ile birlikte Çarlık Rusya'ya bırakılan ilçe, 1879 yılında resmi olarak kesinleşen Osmanlı-Rus sınırı ile de Artvin, Ardanoç ve Borçka ile birlikte Anavatandan koparılmıştır. Daha sonra 1921 yılında imzalanan Gümrü Antlaşması ile Doğu sınırlarımız çizilmiş, 27 Şubat 1921 tarihinde Ardahan Sancağına bağlanarak ilçe haline getirilmiştir. Şavşat, 7 Temmuz 1921 tarihinde ise Artvin iline bağlanmıştır (Turan, 2012: 10).

1317 km² yüzölçümü ile Artvin'in Yusufeli'nden sonra ikinci büyük ilçesi olan Şavşat'ın, 3 mahallesi ve 64 köyü bulunmaktadır. Engebeli arazisi, denizden uzak iç kesimlerde oluşu ve arada iki dağ sırasının bulunması Karadeniz iklimi etkilerinin burada daha az hissedilmesine sebep olur. İlkbahar ve sonbaharda bol yağmur düşen ilçenin, yaz ayları sıcak ve kurak geçerken, kışları soğuk ve kar yağışlıdır.

Coğrafi konum yörenin sosyal ve ekonomik yaşantısında belirleyici olmuştur. Yörenin yaklaşık %49'u ormanlarla kaplı olduğundan, geçmişten günümüze ilçede ormancılık önemli bir iş koludur. İşlenebilir toprakların azlığı sınırlı miktarda tahıl, patates, meyve ve sebze yetiştirilebilmesine imkân sağlamaktadır. Bu sebeple arıcılık ve hayvancılık faaliyetleri daha yoğun şekilde yapılmaktadır. Et, peynir, tereyağı gibi ürünlerin dışında hayvanlardan elde edilen yün ile keçecilik, düz dokuma yaygı ve çarpana dokumacılığının yanı sıra çorap örücülüğünden hem folklorik hem de ekonomik açıdan fayda sağlanmaktadır. Ayrıca yörede çinko, bakır, kurşun, feldspat ve manganez madenleri çıkarılmaktadır (Ural, 1998: 2-4).

Araştırma konumuzu teşkil eden "Geleneksel Yaşam Kültürü Müzesi", Şavşat'a bağlı Tepeköy köyündedir. İlçenin kuzey batısında bulunan köyün yerleşik hayata ne zaman geçtiği bilinmemektedir, ancak Kafkasya'dan gelen dört avcının köyün bulunduğu düzlüğü beğenerek buraya yerleştiği söylenmektedir. Köye yerleşen avcılarının Gürcü olmaları sebebiyle yer ve mahalle adları Gürcücedir ve köyün ismine de çamur, düz, yeni yer anlamında "Ahalitiba" denildiği ve zamanla "Ahaldaba" ya dönüştüğü bilinmektedir. Cumhuriyetle birlikte köy, Tepeköy adını almıştır (Öztürk, 2020: 44).

Köy günümüzde yirmi mahalleden oluşmaktadır. Başlıca geçim kaynakları arasında hayvancılık ve tarım gelmektedir.

2. MÜZECİLİK KAVRAMI

Eski çağlardan bu tarafa insanoğlu kutsal gördüğü, nadir bulunduğu ya da estetik bir değer yüklediği için doğal veya insan yapımı pek çok nesneyi inceleme ve araştırma yapmak amacıyla toplamıştır. Kendinden sonraki kuşaklara bilgi aktarmak amacı da taşıyan bu toplama eylemi sonucunda, ilk kez antik çağda müzecilik kavramı ortaya çıkmıştır (Uçar, 2019: 28).

Dilimize Grekçe "Mouseion"dan dönüşerek giren "Müze" sözcüğü, kültürel değeri olan buluntulardan oluşmuş bir bütünü, çeşitli vasıtalarla korumak, incelemek, değerlendirmek ve özellikle halkın estetik

zevkinin yükselmesi ve eğitimi için teşhir etmek amacıyla, kamu çıkarları için idare edilen kuruluşlar (Keleş, 2003: 1-2) şeklinde tanımlanabilir.

Tarihsel süreçte ilk kez Paleolitik Çağ mezarlarında doğa nesnelere ile sanat yapıtlarının bir arada gömüldüğü görülse de sanatsal ağırlıklı nesnelere bilinçli olarak toplanması Greklerle başlar (Keleş, 2003: 3).

Helenistik dönemde, gymnasiumlarda fiziksel eğitimin yanı sıra zihinsel eğitime de ağırlık verilir ve zamanla mouseionlar, entelektüel kişilerin buluşma yeri haline gelir ve bu yapılar içinde pek çok sanat eseri sergilenmeye başlanır (Yaraş, 1994: 19).

Romalılar döneminde ise savaşlarda ele geçirilen ganimetler halkın görebileceği genel yerlerde sergilenerek devletin yüceliği vurgulanır. Ayrıca zengin ailelerin evlerinde kütüphane ve çeşitli koleksiyonlardan oluşan küçük bir müze benzeri yapılar oluşur (Uçar, 2019: 33).

Orta Çağ Avrupası'nda bugünkü anlamda bir müze kurma ve sergileme düşüncesi bulunmamakla birlikte manastır ve kiliselerde dinsel eşyalardan derlenen ve her geçen gün artan koleksiyonlar oluşmaya başlar. Böylece Orta Çağ kiliseleri, bir anlamda antik dönemde tapınakların gördüğü "eserlerin korunması ve saklanması" görevini üstlenmişlerdir (Keleş, 2003: 3).

Türkiye'de ise eski eser ve müzecilik alanında ilk ciddi adımlar ancak Tanzimat sürecinde atılabilir. 1846 yılında Tophane-i Amire Müşiri Ahmet Fethi Paşa tarafından Aya İrini Kilisesi'nde iki bölüm halinde bir müze düzenlemesi gerçekleştirilir (Şahin, 2019: 20).

1881 yılına gelindiğinde Osman Hamdi Bey ile birlikte Türk müzeciliğinde yeni bir dönem başlar. Bu tarihten itibaren müze kurma çalışmalarını başlatan Osman Hamdi Bey, bir taraftan Sanayi-i Nefise Mektebi (Güzel Sanatlar Fakültesi) müdürlüğünü yürütürken diğer taraftan da Çinili Köşk'ün onarımını yaptırarak, bugün "Eski Şark Eserleri Müzesi" adıyla bilinen "Güzel Sanatlar Okulunu" inşa ettirir. Ayrıca gün geçtikçe çoğalan eserlerin korunması ve depolanması için günümüzde "İstanbul Arkeoloji Müzesi" olarak bilinen binayı yaptırır. Cumhuriyet Dönemi'nde ise Mustafa Kemal Atatürk'ün emriyle ilk müze binası olan Ankara Etnoğrafya Müzesi halka açılır ve 1950 yılında temel amacı müzeler ile müzeciler arasındaki iş birliğini güçlendirmek, müzecilik konusundaki standartları oluşturmak, uluslararası kuruluşlarla iş birliği yaparak bilgi alışverişini sağlamak ve halk eğitimini güçlendirmek şeklinde özetlenebilecek olan, Uluslararası Müzeler Konseyi "ICOM"un Türkiye Milli Komitesi kurulur (Keleş, 2003: 5).

ICOM'un 7 Temmuz 1995'te Norveç'te düzenlenen 18. Genel Kurulunda, müze tanımlarının müzelerin bağlı olduğu idari birime göre, bölgesel özelliğine göre, işlevsel yapısına göre, hitap ettikleri kitleye göre veya koleksiyon çeşidine göre değişebileceğine vurgu yapılır (Uçar, 2019: 50-55).

Kurulda yapılan bu sınıflandırmanın her bir başlığı ayrıca kendi içinde de gruplandırılmıştır. Örneğin, bağlı bulunduğu idari birimlere göre müzeler; Devlet Müzeleri, Yerel Yönetim Müzeleri, Üniversite Müzeleri, Askeri Müzeler, Bağımsız veya Özel Müzeler, Ticari Kuruluş Müzeleri şeklinde sınıflandırılır (Madran, 1999: 7).

Konunun sınırlılığı nedeniyle müze türlerinin tamamına değinmek mümkün olmasa da "Tepeköy Geleneksel Yaşam Kültürü Müzesi", bağlı bulunduğu idari birime göre "Bağımsız ve Özel Müzeler" kategorisinde değerlendirilebilir. Ancak Tepeköy Müzesi, Kültür Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüne bağlı olmayıp, dernek (Ayek-Der) yönetimi ile Tepeköy muhtarlığı tarafından yaşatılmaya çalışılmaktadır. Özel müze statüsüne alınması durumunda da personel ve ödenek gibi sorunlara yine çözüm sağlanamadığından, bu seçenek de dernek tarafından makul karşılanmamaktadır.

Müze koleksiyonu; düz dokuma yaygılar, örtüler, dokuma ile ilgili araç ve gereçler, giyim-kuşam eşyası, hasır, tarım aletleri, marangoz aletleri, ahşap, bakır ve demirden üretilmiş etnoğrafik eserlerden oluşmaktadır.

3.TEPEKÖY GELENEKSEL YAŞAM KÜLTÜRÜ MÜZESİ'NİN KURULUŞU

Artvin Yaşam Eğitim ve Kültür Derneği (Ayek-Der); Yaşam, çevre, kültür, turizm, eğitim, demokrasi ve insan hakları ile hayat boyu öğrenme faaliyetlerini etkinleştirmek ve geliştirmek, ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yaparak çeşitli faaliyetlerde bulunmak amacıyla 2013 yılında kurulmuştur. Tepeköy Geleneksel Yaşam Müzesi Projesi, Artvin Yaşam Eğitim ve Kültür Derneği tarafından İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığının, 2014 yılı birinci dönem çağrısına, 2014-M-095 proje numarası ile sunulmuş ve kabul edilmiştir. Proje metninde müzenin kuruluş amacı, “Aile ve kültürel değerlerin korunmasına ve gelişmesine katkı sağlamak üzere; köyden kente göç ve teknolojik gelişmeler nedeniyle kullanım alanını kaybetmiş, kaybolmaya yüz tutmuş olan kültürel yaşam değerlerinin bir geleneksel yaşam kültürü müzesi oluşturmak yoluyla sergilenmesi, yaşatılması, genç nesillere ve gelecek kuşaklara aktarılmasıdır” şeklinde belirtmiştir (Öztürk, 2020: 45).

Proje kapsamında; Şavşat Kaymakamlığı, Tepeköy Muhtarlığı, Tepeköy Halkı ile Bursa ve İstanbul'daki Tepeköy Derneklerinin verdiği manevi destek ile; İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı'ndan gerekli maddi destek sağlanarak, Tepeköy Muhtarlığı ve Şavşat Kaymakamlığının iş birliği ile 1918 yılında açılan ancak sonraki yıllarda öğrenci azlığı sebebiyle kapanarak atıl durumda bekleyen okul binasının “Geleneksel Yaşam Kültürü Müzesi” şeklinde düzenlenmesine karar verilmiştir. Tadilatı yapılan bina, 2015 yılında ziyarete açılmıştır (WEB 1, 2021), (Bknz. Foto: 1,2).

Müze binası 264 m² lik bir alandan oluşmakla birlikte, 183 m² lik bölümü teşhir için düzenlenmiştir (Bknz. Foto: 3,4,5,6). Bina dışında ise kağnı, saban, küfe, tınaz makinesi gibi büyük boyutlu eserler sergilenmektedir. Müze şu anda Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüne bağlı olmayıp, Ayek-Der, Tepeköy muhtarlığı ile Tepeköy halkının desteğiyle işlevini sürdürmektedir (Proje Koordinatörü Mustafa Yüksel'in 16.06.2021 tarihinde şifahen verdiği bilgilere göre).

4.TEPEKÖY GELENEKSEL YAŞAM KÜLTÜRÜ MÜZESİ'NDE SERGİLENEN ESERLER

Köyde, geçmiş yıllarda faal şekilde hizmet veren demirci ve kaynakçı, marangoz, bakırcı ve kalaycı, sobacı, sepetçi, nalbant, değirmenci, debbağ, köşker, terzi gibi zanaatkârların üretimlerinin yanı sıra, evlerde günlük ihtiyaçları karşılamaya yönelik hasır örgüler, düz dokuma yaygılar, çoraplar yapılmıştır (Yüksel, 2020: 321-331). Müzenin kuruluş aşamasında yöre halkından destek beklendiğinde, herkes evinde sakladığı ve geçmiş yaşantılarının izlerini taşıyan birçok eşyasını hiçbir karşılık beklemeden müzeye bağışlamıştır. İlk zamanlar yaklaşık 460 farklı eserin kaydının yapıldığı müzenin gün geçtikçe yeni bağışlarla eser sayısı ve çeşidi artmaktadır. Bu eserler malzeme ve kullanım alanlarına göre sınıflandırılmıştır;

Ahşap Eserler: Şavşat ve çevresinin ormanlarla kaplı olması ve yerleşim alanlarının da orman sınırına kadar uzanması, yörede hammaddesi ağaç olan el sanatlarının gelişmesine katkı sağlamıştır. Karadeniz bölgesinin ahşaba dayalı mimarisinin dışında halk günlük kullanıma yönelik pek çok araç gerecini yörede yetişen çam, ıhlamur, dut, kiraz, armut, hayıt, köknar gibi ağaçlardan üretmiştir.

Makale kapsamına alınan örnekler arasında bulunan yayık, silindir şekillidir ve iki ucundaki halkalardan geçirilen ipler yardımıyla yüksekçe bir yere asılır. Üzerinde bulunan açıklıktan içine süt doldurulan yayık ileri geri sallanarak yağ elde edilir (Bknz. Foto: 7).

Anadolu'nun her yerinde görebildiğimiz beşikler ve kundaklar, bebeğin güvenli şekilde yatırılması veya uyutulması maksadıyla kullanılmıştır (Bknz. Foto: 9,10).

Müzede örneğini gördüğümüz, ağacın işlenmesiyle üretilmiş sofra adı verilen mutfak eşyası, yer sofrası olarak kullanılmıştır. Üzerinde yiyecek servisi yapılan sofranın çevresine insanlar oturarak yemek yer (Bknz. Foto: 11). Sini altlığı ise sininin yerden yükseltilmesi için altına konulur (Bknz. Foto: 12).

Mako adı verilen ve bir nevi kirkir gibi kullanılan dokumacılık aleti, kolan veya çarpana dokuma yapılırken çözgü iplerinin arasından geçirilen atkı ipliğinin sıkıştırılmasında kullanılır (Bknz. Foto: 13).

Çorap kalıbı, örülen yün çoraplar, sabunlu su ile yıkanarak hâlâ nemliyken kalıba geçirilerek kurumaya bırakılır. Çorap kurduğunda kalıba göre şekil almış olur (Bknz. Foto: 14).

Anadolu'nun her yerinde görebildiğimiz yün tarağı, dokumaya hazırlık aşamasında ipliğe dönüştürülecek yünlerin taranmasında kullanılır. Yıkayıp, didiklendikten sonra demetler halinde iki elin arasına alınan yün, tarağın dişlerine geçirilerek yanlara doğru çekilir. Tekrarlanan bu işlem sırasında liflerine ayrılan yün daha sonra eğrilerek ipliğe dönüştürülür (Bknz. Foto: 15).

Kız çeyizlerinin en önemli eşyaları arasında sayılan sandıklar, günümüz mobilyalarının bulunmadığı dönemlerde her evde muhakkak bulunurdu ve önemli görülen eşyaların korunmasında kullanılırdı (Bknz. Foto: 16).

Müzede gördüğümüz ahşap eşyalardan bir diğeri de kersan adı verilen hamur tekneleridir. Çoğunlukla armut, kestane ve gürgen ağacından yapılan kersanlar, hamur yoğrulmuş büyük boyutlu kaplardır (Bknz. Foto: 18).

El değirmeninde buğday (bulgur) ve mısır benzeri yiyecekler öğütülürken (Bknz. Foto: 19), dibekler içinde sarımsak, fındık, ceviz gibi yiyecekler dövülür (Bknz. Foto: 17).

Yörede “Soç” adı verilen köknar ağacından üretilen, kova benzeri mutfak eşyası kullanım yerine göre külek, kod (18 kg.), kolapa (5 kg.), kandra gibi isimler alır (Yüksel, 2020: 321-331). (Bknz. Foto: 21).

Elek ve kalbur adı verilen mutfak araçları, un, tahıl ve mısır benzeri yiyeceklerin elenmesinde kullanılmaktadır. Köyün yerli ustaları tarafından üretilmeyen bu araçlar, her yıl bahar ayından itibaren köyün çevresine gelen göçerler tarafından yapılmaktaydı (Bknz. Foto: 23).

Müzede bulunan ancak makalenin sınırlılığı nedeniyle makalenin kapsamına alamadığımız eşyalar arasında voçivara (çocuk yürütecisi), pöhrenk (su borusu), dokuma tezgâhı, kuş (gücü ayırma makarası), çıkırık, küştara (ağaç kenarına oluk açma rendesi), un küreği, gibi birçok araç-gereç de yörede üretilen ahşap eserler arasındadır.

Ayrıca hayvan sırtında kullanılan semer ile tarım işlerinde kullanılan saban, yaba, kürek, çift, çubuk, boyunduruk gibi araçlar da yörenin ustaları tarafından imal edilmiştir (Proje Koordinatörü Mustafa Yüksel'in 16.06.2021 tarihinde şifahen verdiği bilgilere göre).

Madeni Eserler: Artvin'in Murgul ilçesinde bakır madeni yataklarının bulunması (Kömürlü, 2018: 21) bölge ekonomisine katkı sağlamasının yanı sıra hammaddesi maden olan el sanatlarının gelişmesinde de etkili olmuştur. Artvin ve çevresinde bakırcılık ve kalaycılık mesleklerinin sadece şehir merkezinde değil kasaba ve köylerde bile hâlâ yapılıyor olması bu sayededir. Araştırma sahamız olan Şavşat-Tepeköy'de de 1980'li yıllara kadar üretim devam etmiştir.

Müzede bulunan bakır eserler yörenin yerel ustaları tarafından dövme tekniği ile yapılmıştır ve süsleme açısından sade tutulmuştur.

Makale kapsamında değerlendirdiğimiz kazan ve bakraçlar, içinde süt ve yemek pişirilen, yoğurt mayalanan kaplardır (Bknz. Foto: 25,30).

Bakır sahanlarda, sulu ve katı yemekler servis edilir (Bknz. Foto: 26,28). Farklı boyutlarda imal edilen güğümler ise su, süt benzeri yiyeceklerin taşınmasının yanı sıra soba ve ocak üzerinde su ısıtmakta kullanılır (Bknz. Foto: 27).

Müzedede farklı boyutlarda örneklerini gördüğümüz bakır güveçler sebze ve et yemeklerinin pişirilmesinde kullanılır (Bknz. Foto: 29).

Köyün yerli demirci ve kaynakçı ustaları orak, tırmık, kazma, balta, çekiç, çapa, bıçak, dehre (et doğrama bıçağı), zirza (kapı iç kilidi), kutan, kullep (kapı menteşesi), pöhrenk burgusu, karga burnu (kapı dış kilidi), nacak (küçük balta), el hızarı (tahta biçme), sacayak (üç ayak), maşa, ocak veya hayvan zinciri, kerpeten (kıskaç), kantar, el burgusu, biz (bizi), rende, el planyesi, yabani hayvan kapanı (tuzak), örs gibi araç-gereçler üretmişlerdir.

Tepeköy’de Şavşat sobası, dikine soba gibi farklı sobalar ile soba borusu ve diğer soba aksesuarlarını imal eden yerli ustalar, ihtiyaç duyuldukça nalbantlık da yapmışlardır (Proje Koordinatörü Mustafa Yüksel’in 16.06.2021 tarihinde şifahen verdiği bilgilere göre).

Sepet ve Hasır Eserler: Farklı ağaç türlerinin yetiştiği yörede findık, kızılıcak, akçaağaç, hayıt gibi ağaçların kabuklarından veya taze, ince ve esnek dallarından örülen sepetler günlük yaşam içinde odun, meyve, alet-edevat gibi farklı eşyaları taşımakta kullanılır (Bknz. Foto: 22). Ayrıca herkalat adı verilen küçük boyutlu sepetleri, yöre kadınları örgü çantası gibi kullanır. Koluna taktığı bu sepetin içine ipliğini koyan kadın, gezinirken bir taraftan da örgüsünü yapabilir.

Yoğun kar yağışı alan yörede, ayağın kara batmasını engellemek ve yürümeyi kolaylaştırmak için ayakkabının tabanına takılan “hedik”, yine yerli ustalar tarafından yaz aylarında esnek ağaç dallarından örülerek yapılmıştır.

Karadeniz Bölgesi’nde mısır yetiştiriciliği yapıldığından hasır örücülüğü yaygındır. Tepeköy’de de sonbaharda hasat sonunda toplanan mısır kabukları ziyan edilmez, biriktirilir. Kadınlar hasır örmek istediklerinde bu kabukları sıcak suda bekleterek yumuşamasını sağlar, ardından lif lif ayırdıkları kabukları bükerek ipliğe dönüştürür ve hasır örer. Hasır yaygı evlerde, bahçelerde sergi şeklinde kullanılmasının yanı sıra üzerinde mısır ve tahıl kurutulur (Bknz. Foto: 35). (Proje Koordinatörü Mustafa Yüksel’in 16.06.2021 tarihinde şifahen verdiği bilgilere göre).

Dokuma Eserler: Küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin yapıldığı Artvin’in ilçe ve köylerinde son yıllara kadar dokumacılık yapılmıştır. Bahar aylarının gelmesiyle kırkılan koyun yünleri yıkanır, eğrilir ve geleneksel usullerde boyanırdı. Hemen her evde bir tezgâhın bulunduğu yıllarda kadınlar hazırladıkları bu ipliklerle halı ve düz dokuma yaygılar üretmişlerdir. İnce eğrimli ve çift bükümlü hazırlanan iplikten şal adı verilen elbiselik kumaşlar dokunurdu. Ayrıca keçi kılı ve yünün bir arada eğrilmesiyle hazırlanan iplikten de çul-çuval dokumaların yanı sıra urgan yapılırdı.

Müzedede örneklerini görebildiğimiz düz dokuma yaygılar, büyük boyutludur ve ilikli kilim tekniği ile dokunmuşlardır. Atkı ve çözgüleri tamamen yün olan kilimlerde, yünün doğal siyah ve bej renkleri dışında kırmızı, turuncu, sarı, yeşil ve mavi renkler kullanılmıştır (Bknz. Foto: 31,32,33). (Proje Koordinatörü Mustafa Yüksel’in 16.06.2021 tarihinde şifahen verdiği bilgilere göre).

Pişmiş Toprak Eserler: Müzedede örneklerini görebildiğimiz çok sayıdaki pişmiş toprak eser arasında, farklı boyutlarda üretilen ve kuza (Bknz. Foto: 40) denilen su testilerinin yanı sıra büyük boyutlu turşu küpleri (Bknz. Foto: 37) ile sade yağ saklanan yağ küpleri bulunmaktadır (Bknz. Foto: 38). Özellikle Şavşat’ın Küplüce köyünden satın alınan çömlekler dışında, pileki adı verilen toprak tepsileri köyde yaşayan hemen her kadın üretebilmekteydi. “Tıka-tıha” adı verilen kırmızı renkli özel bir topraktan imal edilen bu tepsilerde buğday veya mısır unundan yapılan ekmelekle yöreyle özgü “pileki kebabı” pişirilirdi.

Adını öğrenebildiğimiz tek pileki ustası yörede yaşayan Zekiye Güler (Yüksel) dir (Bknz. Foto: 39). (Proje Koordinatörü Mustafa Yüksel'in 16.06.2021 tarihinde şifahen verdiği bilgilere göre).

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Son yıllarda Anadolu'nun kırsal bölgelerinde ortaya çıkan ve kültürel değerleri merkez alan gelişim düşüncesi, gelenekli yaşamın maddi kültür ürünlerini korumaya alarak gelecek nesillere aktarma çabasını doğurmuştur.

Böylece köylerin tarihi, kültürel dokusu ve kırsal yaşamın ortaya çıkardığı üretim biçimlerinin, var olduğu coğrafyada bir mekânda toplanarak sergilenmesi müzeciliğe de farklı bir bakış açısı kazandırmıştır.

Bu müzeler arasında “Şavşat-Tepeköy Geleneksel Yaşam Kültürü Müzesi” hem kuruluş amacı hem de bünyesinde bulundurduğu eser sayısı ve çeşitliliği ile üstlendiği görevi yerine getirmektedir. Müzede sergilenen etnoğrafik eserler arasında ahşap, maden, dokuma, hasır, örgü ve pişmiş toprak eşyalar yörenin gün geçtikçe unutulmuş gelenekli köy yaşamı ile üretim şekilleri hakkında bilgi vermektedir.

Köy yaşantısından doğan ihtiyaçları karşılamak ve işleri kolaylaştırmak maksadıyla üretilmiş özgün eserlerin tamamı yörenin yerel ustaları tarafından imal edilmiştir. Ne yazık ki, büyük kentlere göçün başladığı 1980'li yıllarda gelenekli yaşam tarzından uzaklaşılmasıyla birlikte birçok zanaatkar da mesleği bırakmıştır. Bugün Tepeköy'de mesleğini güçlkle devam ettiren birkaç demirci ve marangoz esnafı kalmıştır.

Makale kapsamında araştırmaya dahil ettiğimiz Şavşat ve köyleri arasında özellikle Tepeköy'ün ileri gelenleri, geçmişte köyün gündelik yaşamında evde, tarlada, bağda, bahçede veya farklı imalatlarda kullandığı araç-gereçleri, kurduğu müze çatısı altında toplamıştır. Unutulma tehlikesi ile karşı karşıya olan bu kültürel değerlerin korunarak gelecek nesillere aktarılması, geçmiş ve gelecek arasındaki kültürel akışın ve bağın kopmaması bakımından önem taşımaktadır.

Müze, Kültür Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüne bağlı olmadığı için, sadece kurulan dernek (Ayek-Der), Tepeköy muhtarlığı ve köy halkının destekleriyle yaşatılmaya çalışılmaktadır. Ekonomik imkânsızlıklar sebebiyle, sahip olduğu eserleri uygun koruma, depolama ve sergileme olanağı bulmakta zorlanan müzenin ve bu benzeri müzelerin desteklenmesi önem taşımaktadır.

Ancak, “Tepeköy Geleneksel Yaşam Kültürü Müzesi” kuruluş amacı, üstlendiği görev ve yürüttüğü faaliyetler ile yeni projeler için iyi bir örnek teşkil etmektedir.

Etik Kurul Beyanı: Bu araştırmada; anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney ya da görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmadığı için Etik Kurul Onayı alınmamıştır.

KAYNAKLAR

Aytekin, O. (1999). *Orta Çağdan Osmanlı Dönemi Sonuna Kadar Artvin'deki Mimari Eserler*, Kültür Bakanlığı Yayınları.

Demirtaş, N. (2012). *Şavşat (Artvin) Kilimleri* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü El Sanatları Eğitimi Ana Bilim Dalı, El Dokumaları ve Örgüleri Eğitimi Bilim Dalı.

Güzel, F. & Kara, K. (2019). Artvin İli, Şavşat İlçesi, Yukarı Koyunlu (Süles) Köyünden Derleme Sözlüğüne Katkılar, *AÇÜ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1).

Keleş, V. (2003). Modern Müzecilik ve Türk Müzeciliği, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(-2).

- Kömürlü, E. (2018). Murgul'un Madencilik Tarihesine Toplu Bir Bakış, 2. *Türkiye Tarihi Madenler Konferansı, Trabzon*.
- Madran, B. (1999). "Müze Türleri" *Yeniden Müzeciliği Düşünmek*, Yıldız Teknik Üniversitesi Basım Yayın Merkezi Yayınları.
- Sevin, V. (2003). *Eski Anadolu ve Trakya*, İletişim Yayınları.
- Şahin, M. (2019). *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Müzecilik*, (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı.
- Turan, A. (2012). *Artvin Yöresinde El Dokumacılığı*, (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Geleneksel Türk El Sanatları Anasanat Dalı.
- Özder, A. (1971). *Artvin ve Çevresi*, Ankara: *Artvin Turizm ve Tanıtma Derneği*.
- Öztürk, F. (2020). Şavşat-Tepeköy Geleneksel Yaşam Kültürü Müzesi Sürdürülebilirlik Sorunu, *Eurasion Academy of Sciences Social Sciences Journal*, (28).
- Ural, U. (1998). *Artvin-Şavşat İlçesi Kadın Giysilerinin İncelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Halk Oyunları Ana Sanat Dalı.
- Uçar, M. (2019). *Türkiye'de Müzeciliğin Tarihsel Gelişiminin Kurumsalcı Bakış Açısıyla Analizi*, (Yüksek Lisans Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı.
- Yaraş, A. (1994). Anadolu'da İlk Koleksiyonculuk ve Müzecilik Faaliyetleri, *II. Müzecilik Semineri, Bildiriler*, (19).
- Yardımcı, M. (2015). *Şavşat Kalesi Kazısı Sırlı ve Sırsız Seramik Buluntuların Değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı.
- Yüksel, M. (2020). Seksenlerde Dükkânlar, *Yaşanmış Hikayelerle Şavşat Tepeköy Geleneksel Köy Hayatı*, Bahar Yayıncılık.
- Yıldırım, S. (2007). Artvin ili Şavşat ve Ardauç İlçelerinde Yer Alan Bazı Önemli Kaleler, *Uluslararası Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 1(2).
- WEB 1 (2021). Artvin Yaşam Eğitim ve Kültür Derneği. Erişim Tarihi: 30.09.2021, <http://www.ayekder.com/> adresinden alındı.

KAYNAK KİŞİ

Yüksel, M. (1968), Öğretmen, Emekli.

FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf 1: Şavşat-Tepeköy genel görünüşü

Yaşam Kültürü Müzesi

Fotoğraf 2: Şavşat-Tepeköy Geleneksel

Yaşam Kültürü Müzesi

Fotoğraf 3: Müze Sergi Salonu

Fotoğraf 4: Müze Sergi Salonu

Fotoğraf 5: Müze Sergi Salonu

Fotoğraf 6: Müze Sergi Salonu

Fotoğraf 7: Yağ Yayığı

Fotoğraf 8: Marangoz Tokmağı

Fotoğraf 9: Beşik, Uz: 92, En: 40, Yüksek: 58 cm.

Fotoğraf 10: Kundak, Uz: 55, En: 30 cm.

Fotoğraf 11: Sofra, Çap: 60, Yüksek: 12 cm.

Fotoğraf 12: Sini Altlığı, Uz: 38, Yüksek: 16 cm.

Fotoğraf 13: Mako (Dokuma Bıçağı)

Fotoğraf 14: Çorap Kalıbı

Fotoğraf 15: Yün Tarağı, Uz: 48, Yüksek: 29 cm.
Yük: 56 cm.

Fotoğraf 16: Çeyiz Sandığı, Uz: 90, En: 54,

Fotoğraf 17: Dibek, A.çap: 23, Yüksek: 26 cm.
Yük: 13 cm.

Fotoğraf 18: Kersan (Hamur Teknesi), A.çap: 42,

Fotoğraf 19: El Değirmeni

Fotoğraf 20: Saban

Fotoğraf 21: Külek Örnekleri

Fotoğraf 22: Sepet Örnekleri

Fotoğraf 23: Kalbur, A.çap: 36, Yüksek: 12 cm.

Fotoğraf 24: Tahta Kaşık

Fotoğraf 25: Bakır Kazan; A.çap: 32, T.çap: 35,
Yük: 2 Yüksek: 24 cm

Fotoğraf 26: Bakır Sahan, A.çap: 17, T.çap: 8,
Yük: 4,5 cm.

Fotoğraf 27: Bakır Gügüm, A.çap: 9, T.çap: 24,
Yük: 36 cm.

Bakır Gügüm, A.çap: 9, T.çap: 23, Yük: 34 cm.

Bakır Gügüm: A.çap: 7, T.çap: 27, Yük: 29 cm.

Fotoğraf 28: Bakır Sahan, A.çap: 19, T.çap: 11,
Yük: 3 cm.

Fotoğraf 29: Bakır Güveç: A.çap: 13, T.çap: 12,
Yük: 16 cm.

Bakır Güveç: Yük: 17, A.çap: 13, T.çap: 12 cm.

Fotoğraf 30: Bakır Bakraç: A.çap: 18, T.çap: 19,
Yük: 17 cm.

Fotoğraf 31: Taban Kilimi, Boy: 330, En: 160cm.

Fotoğraf 32: Taban Kilimi, Boy: 310, En: 106 cm.

Fotoğraf 33: At Heybesi, Boy: 144, En: 55 cm.

En: 102 cm.

Fotoğraf 34: Sedir (Makat) Örtüsü, Boy: 310,

Fotoğraf 35: Hasır Yer Yayı, Boy: 255, En: 110 cm.

Fotoğraf 36: El Örgüsü Yün Çorap.

Fotoğraf 37: Turşu Küpü, A.çap: 23, T.çap: 26 cm.

Yük: 70 cm.

Fotoğraf 38: Yağ Küpü, A.çap: 32, T.çap: 15,

Yük: 28 cm. Turşu Küpü: A.çap: 27, T.çap: 27, Yük: 67 cm.

Fotoğraf 39: Pileki (Tepsi), A.çap: 42, Yüksek: 8 cm.

Kuza, A.çap: 6, T.çap: 14, Yüksek: 40 cm.

Yağ Küpü, A.çap: 17, T.çap: 9, Yüksek: 13 cm.

Fotoğraf 40: Kuza (Testi), A.çap: 8, T.çap: 17, Yüksek: 85 cm.